

POPULARNONAUKOWE STRESZCZENIE PROJEKTU

Celem projektu jest rozwijanie metafizyki prezentyzmu opartej na zaproponowanym przez autora (kierownika projektu) pojęciu *istnienia dynamicznego*. Standardowo używane w prezentyzmie, czyli poglądzie, zgodnie z którym istnieje tylko terażniejszość, pojęcie istnienia – istnienia w ustalonych momentach czasu – ma statyczny charakter i jako takie nie pozwala na odparcie poważnych zarzutów, jakie są kierowane przeciwko temu stanowisku, czyli zarzutów takich jak: „na czym polega upływ czasu i jak szybko płynie czas?”; „dlaczego nie ma fizycznej teorii upływu czasu?”; „jak można pogodzić istnienie upływu czasu z teorią względności?”; „jak w nietrywialny sposób wyrazić stanowisko prezentyzmu?” oraz „dlaczego zdania o przeszłości i przyszłości nie mają swoich uprawdziwaczy/weryfikatorów (*truthmakers*) w terażniejszości?”. Autor starał się pokazać w swoich pracach, że koncepcja dynamicznego istnienia nie tylko pozwala na odparcie tych zarzutów ale również może prowadzić do wyjaśnienia kolejnych ważnych metafizycznych zagadnień, takich jak problem statusu ontologicznego przeszłości i przyszłości, czyli czym różnią się obiekty przeszłe i przyszłe od siebie oraz od również nieistniejących obiektów fikcyjnych; jaka jest relacja pomiędzy istnieniem a czasem (dlaczego istnienie obiektów fizycznych ma charakter czasowy i na czym polega ta czasowość); dlaczego świat wykazuje tak silną asymetrię czasową (przeszłość jest ustalona i zamknięta, przyszłość traktujemy jako otwartą; przeszłość pozostawia po sobie ślady, przyszłość możemy tylko przewidywać; zdarzenia z przeszłości wpływają kauzalnie na te z przyszłości, odwrotnych związków przyczynowych nie znajdujemy) pomimo tego, iż podstawowe oddziaływania fizyczne, które mają wpływ na otaczające nas zjawiska, czyli oddziaływania grawitacyjne, elektromagnetyczne i tzw. oddziaływania silne są symetryczne względem odwrócenia czasu (nie wykazują takiej symetrii oddziaływania słabe, które jednak mają niewielki wpływ na otaczający nas świat). Celem proponowanego projektu badawczego jest pokazanie, że problemy powyższe można rozwiązać wykorzystując pojęcie dynamicznego istnienia. Są to trudne ale jednocześnie fundamentalne problemy metafizyczne, które wymagają dalszych badań.

Zaproponowana strategia oparta na pojęciu dynamicznego istnienia łącznie z obecną w prezentyzmie tradycją utożsamiania terażniejszości z tym, co istnieje, pozwala również na wysunięcie intrygującej hipotezy metafizycznej, zgodnie z którą tzw. czas własny, który jest podstawowy w teorii względności, może być uznany za wielkość konstytuowaną przez dynamicznie istniejące obiekty. Hipoteza ta, zaproponowana przez autora i zmierzająca do wyjaśnienia genezy czasu, wymaga dalszej analizy.

Badania w ramach projektu będą zmierzały w dwóch kierunkach. Po pierwsze, będzie to analiza pojęciowa obu fundamentalnych metafizycznych koncepcji statycznego i dynamicznego istnienia, i w szczególności sposobu, w jaki drugie z tych pojęć wpływa na status ontologiczny przeszłości i przyszłości. Po drugie zaś będzie to analiza szczegółowych problemów do których wyjaśnienia proponowane pojęcie dynamicznego istnienia jest przydatne, czyli takich jak: trwanie przedmiotów w czasie; dynamiczne procesy badane przez nauki empiryczne (np. ewolucja wszechświata badana w kosmologii, ewolucja układów biologicznych analizowana w teorii ewolucji); asymetria otwarta przyszłość – ustalona przeszłość; asymetria śladów oraz asymetria naszej wiedzy dotyczącej przeszłości i przyszłości; asymetria czasowa przyczynowości, która ma miejsce mimo symetrii względem odwrócenia czasu podstawowych oddziaływań fizycznych elektromagnetycznych, grawitacyjnych i silnych.

Uzasadnieniem dla proponowanych badań jest chęć reaktywowania dynamicznej wizji świata, takiej jaką proponowali m.in. Heraklit i Bergson, i pokazanie, że jest to możliwe tylko po radykalnej zmianie naszego podejścia do fundamentalnego pojęcia istnienia i – tym samym - do metafizyki. W przedstawionym projekcie kluczową rolę przypisuje się metafizyce jako tej, która ma wyjaśnić, co jest źródłem dynamicznej zmienności świata. Niektóre z teorii naukowych opisują wprawdzie tę zmienność (np. teoria ewolucji w biologii czy kosmologiczna teoria ewolucji wszechświata), niemniej nie potrafią one wyjaśnić, co jest źródłem tej zmienności: nauka – przynajmniej ta, którą znamy - nie jest w stanie zaproponować teorii wyjaśniającej, na czym polega upływ czasu.